

A VI-a Conferința Teologică Internațională organizată la Moscova

În perioada 15-18 noiembrie, la Moscova, în cadrul complexului hotelier Danilovski, s-a desfășurat a VI-a Conferință Teologică Internațională cu tema „Viața în Hristos: morala creștină, tradiția ascetică a Bisericii și provocările epocii contemporane”, organizată de Comisia sinodală biblic-teologică a Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Ruse. Misiunea conferinței a fost aceea de a arăta prin ce mijloace poate ajunge mărturia creștină la societatea modernă descreștinată. Mărturia creștină nu va include doar predicarea Evangheliei mântuirii aduse de Domnul nostru Iisus Hristos, ci și mărturia prin fapte, care înseamnă faptul de a arăta lumii experiența vieții în Hristos, transformarea harică, ascetismul duhovnicesc și fidelitatea față de comandamentele morale ale Evangheliei.

Lucrările conferinței au fost deschise luni, 15 noiembrie, de către Preafericitul Kiril, Patriarhul Moscovei și al întregii Rusii, care a subliniat importanța conferințelor teologice pe teme cu aplicabilitate imediată în viață, deoarece creștinismul nu înseamnă speculație, set de ritualuri, depozit muzeal, ci viață în Hristos, naștere din nou, bucurie, sărbătoare, sens și semnificație. Dar prin Botez nu se obține direct biruința totală asupra vieții celei vechi, ci este necesar un permanent efort etic-ascetic. Astăzi, în epoca post-industrială, păcatul se propagă la scară industrială, dispar reperatele sigure, de aceea trebuie să înțelegem că supraviețuirea omului este posibilă doar prin păstrarea ordinii rînduite de Dumnezeu. Biserica orientează spre eternitate, spre *eshata* prin valorizarea maximală a timpului. Teologia trebuie să-l ajute pe om să-și identifice adevăratele priorități în viață, prin urmare reflecția teologică este utilă dacă se orientează spre viața reală, ajutând totodată activitatea sinodală a Bisericii. Prin urmare, învățătura creștină trebuie să devină parte esențială a vieții cotidiene. După alocuțiunea Întâistătorului Bisericii Ortodoxe Ruse, Înaltpreasfințitul Filaret de Minsk și Slutsk, președintele Comisiei sinodale biblic-teologice a Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Ruse a prezentat programul și detaliile desfășurării lucrărilor conferinței.

Au urmat prezentările în plen și apoi pe cele trei secțiuni anunțate în tema conferinței: morala creștină, tradiția ascetică a Bisericii și provocările epocii contemporane (peste șaiszeci de titluri): Preasfințitul Kyrillos (Patriarhia ecumenică):

„Ține-ți mintea în iad, dar nu deznădăjdui: calea ascetică a Sfântului Siluan Atonitul ca o provocare pentru timpul nostru”; Preasfințitul Gavriil (Patriarhia Alexandriei), „Viața în Hristos: o încercare nesfârșită”; Înaltpreasfințitul Atanasie Yevtich (Patriarhia Serbiei), „Credință ortodoxă și viață. Dogmă și etică în Ortodoxie”; Prof. Constantinos Niarchos (Patriarhia Ierusalimului), „Dialectica dintre filozofie și etica creștină”; Pr.conf. Nicolae Moșoiu (Patriarhia Română), „Importanța unei înțelegeri mai adânci, pentru viața duhovnicească, a rânduiei ortodoxe a Sfintei Taine a Botezului”; Prof.Dimitar Popmarinov Kirov (Patriarhia Bulgară), „Etosul creștin ortodox într-o lume globalizată”; Michael Spyrou (Biserica Ciprului), „Rolul Bisericii Ortodoxe în promovarea păcii în societatea contemporană”; Arhid. Anastasios Bendo (Biserica Ortodoxă a Albaniei), „Valoarea duhovnicească unică a Căsătoriei în Tradiția Ortodoxă și provocările la adresa ei”; Înaltpreasfințitul Iacob (Biserica Ortodoxă a Poloniei), „Provocările epocii moderne și caracteristicile lor”; Arhid. Jyrki Karkonen (Biserica Ortodoxă a Finlandei), „Provocări actuale pentru Biserica Ortodoxă din Europa”, Ieromonah Ioustinos Sinaitul (Arhiepiscopia Sinaiului), „Facă-se voia Ta: Hristos Arhetipul și Exemplul nostru”; Pr. Julian Carron Perez, „«Slava lui Dumnezeu în omul cel viu». Creștinătatea în fața provocărilor contemporane”; Prof. Paul Valliere, „Sinoadele bisericești ca un context al vieții în Hristos”; Pr.Prof. John Behr (Saint Vladimir Seminary, New York), „Personeitate și libertate: fundamentarea lor în asceză”; Prof. Andrey Vinogradov, „Ascetism, căsătorie și trup în literatura creștină heterodoxă timpurie”; Prof. Anjelo di Berardino, „Despre originea monahismului apusean”; Alexey Fokin, „Învățătura Sfântului Ioan Casian despre practica ascetică și contemplație”; Prof. Theresia Hainthaler „Viața în Hristos potrivit lui Dototei din Gaza”; Nataliya Golovniana, „Probleme bisericești în Egiptul secolelor IV-V și căutarea soluționării lor”; Pr. Adrian Pashin, „Sfântul Anastasie Sinaitul: ascetica și teologia sunt inextricabile”; Pr. Vladimir Vasilik, „Originea și clasificarea păcatelor în «Livada duhovnicească»”; A.Panomarev, „Imnurile penitențiale ale Tropologionului sirian” (MsSinait.Syr.48); Mikhail Bernatski, „Analiza textuală a omiliilor lui Simeon din Mesopotamia”, Pr. Marco Scapra, „Învățăturile ascetice ale Sfântului Grigorie Sinaitul și receptarea lor printre slavi”; Pr.Dimitrios Bathrellos, „Modul înțelegerea vieții creștine de către Sfântul Nicolae Cabasila și semnificația sa contemporană”; Pr. Cyril Hovorun, „Etica creștină: de la suficiența-de-sine la auto-determinare”; Prof. Alexey Kozyrev, „Etică formală sau etica lui Hristos”; Constantine Sigov, „Domeniul etic al comunicării și noțiunea de «adevăr»”; Pr. Prof. Platon Igumnov, „Limbajul moralei și eticii”; Prof. Michael Shakhov, „Considerații despre problema fundamentelor raționale ale eticii”; David Gzgzian, „Îndoctrinarea conceptului de ierarhie evaluativă în etica creștină”; Preasfințitul Serafim de Bobrujsk și Byhov, „Aspectul etic al diakoniei femeilor potrivit Sfântului Ioan Gură de

Pr. Conf. Dr. Nicolae Moșoiu

Aur”; Prof. Alexey Sidorov, „Cum încearcă bogații să intre în Împărăția Cerurilor”; Pr. Dr. Augustin Sokolovski, „Învățătura Fericitului Augustin despre har ca paradigmă a vieții în Hristos”; Pr. Prof. Vladimir Vorobiev, „Universitatea creștină în aria educației moderne”; Pr. Prof. Kirill Kopeikin, „Creștinătatea la «sfârșitul istoriei»”; Sergey Chapnin, „Teologie comunicațională”; Arkadiy Maler, „Personalismul asceticii ortodoxe și impersonalismul ideologiilor moderne”; Pr. Prof. Alexander Ranne, „Gândire liberală și tradițională în contextul polemicii despre «Discursul Pushkin» al lui Dostoevsky”; Pr. Prof. Pavel Velikanov, „Criza slujirii pastorale și sindromul profesional de *burnout*”; Prof. Vladimir Shokhin, „Misterul mântuirii și Taina Pocăinței”; Pr. Prof. Vladislav Sveshnikov, „Criza persoanei și criza familiei”; Pr. Vladimir Khoulap, „Idealul căsătoriei «în Domnul» și problema căsătoriilor mixte în perioada pre-niceeană”; Înaltpreasfințitul Georgiy, Arhiepiscopul de Nizhniy Novgorod și Arzamas, „Aspecte eclesiologice ale postului”; Pr. Prof. Vladimir Bashirov, „Rugați-vă neîncetat (1 Tes 5,17). Cum să înțelegem rugăciunea și cum ar trebui să se roage o persoană astăzi?”; Pr. Prof. Maxim Kozlov, „Principiul ascultării în practica ascetică actuală”; Pr. Prof. Oleg Davydenkov, „Fundamente hristologice ale învățaturii ortodoxe despre îndumnezeire”; Pavel Dobrotsvetov, „Prezența mistică a lui Hristos în sfinți, potrivit învățaturii apostolice și patristice”; Prof. Peter Malkov, „Învățătura despre patimi a Sfinților Părinți ai Bisericii Răsăritene”; Oleg Rodionov, „Învățătura Sfântului Nicodim Aghioritul despre roadele practicii ascetice în contextul tradiției isihasmului”; Maria Zhgun, „Învățătura ascetică a Sfântului Paisie Velitchkovsky”; Anna Schukina, „Imaginea starețului autentic, potrivit Sfântului Zosima Verkhovsky”; Pr. Vsevolod Chaplin, „Misiune și dialog între două sisteme etice”; Pr. Prof. Vladimir Mustafin, „Probleme etice ale societății moderne”; Prof. Sergey Khoruzhy, „Principiile etice ale isihasmului și căutarea modernă a unei etici non-clasice”; Pr. Prof. Leonid Grilikhes, „«Nimeni nu a vorbit ca omul acesta»: instrucția morală săvârșită de Mântuitorul în contextul iudaismului timpuriu”; Constantine Kostyuk, „Conceptia socială a Bisericii Ortodoxe Ruse ca un sistem de provocări etice la adresa societății”; Pr. George Roy, „Evaluare etică creștină a legii bieloruse cu privire la tehnologiile bio-medicale”; Olga Sedakova, „Locul făpturii umane în cultura seculară modernă”; Prof. Alexander Filonenko, „Mărturia din antropologia euharistică”; Alexey Beglov, „Viața în Hristos: teme din istoria bisericească a secolul XX”; Pr. Peter Meshcherinov, „Provocări de astăzi: Eclesiologia”; Peter Mikhailov, „Metoda teologică a Mitropolitului Antonie de Sourozh”; „Alexander Kyrlezhev, „Secularism și lumea post-seculară”.

Un impact deosebit l-a avut contribuția Înaltpreasfințitului Atanasie Yevtich al Herțegovinei, „Credință ortodoxă și viață. Dogmă și etică în Ortodoxie”, care s-a distins pe tot parcursul conferinței prin intervențiile și răspunsurile oferite.

Înaltpreasfinția sa a sintetizat tema conferinței spunând că viața duhovnicească și etica în Biserica Ortodoxă nu sunt doar *imitatio Christi*, „imitări” exterioare sau psihologic-pietiste, ci sunt: viață în Hristos (Sfântul Apostol Pavel, Sfântul Nicolae Cabasila, Sfântul Ioan de Kronstadt), trăire în Hristos (*hristovioma*), *conformare* lui Hristos, o simbioză teantropică care amintește de viața și mlădițele (In 15,2-5). Viața duhovnicească și etică în Ortodoxie înseamnă îmbrăcarea în Hristos, care începe la Sfântul Botez și se continuă până când Hristos devine „toate și întru toți”, „atât pe dinlăuntru cât și pe din afară” (Col 3,10-11; Sfântul Ioan Gură de Aur). Mai mult, această viață este întruparea euharistică a lui Hristos în credincioși, și unirea credincioșilor în Hristos, sau, după cum spunea părintele Iustin Popovich: viața înseamnă „a deveni hristos (uns)”. Potrivit Sfântului Simeon Noul Teolog, viața duhovnicească a sfinților constă în faptul că „L-au dobândit în ei înșiși în întregime pe Hristos întreg cu lucrul și experiența, cu simțirea, cunoștința și vederea” (Cateheze 8). Potrivit Sfântului Atanasie Sinaitul, un creștin desăvârșit este adevăratul sălaș al lui Hristos (PG 89,329).

În ultima zi a conferinței a fost organizată o masă rotundă pe tema provocărilor actuale și a mărturiei comune ortodoxe în lumea contemporană, moderator fiind Înaltpreasfințitul Hilarion, Mitropolit de Volokolamsk, conducătorul Departamentului pentru relații bisericești internaționale al Patriarhiei Ruse. La începutul întâlnirii Înaltpreasfinția sa a susținut conferința cu titlul: „Importanța monahismului pentru Ortodoxia de astăzi” (v. textul integral în limba engleză: <http://www.mospat.ru/en/2010/11/19/news30796/>). Plecând de la cuvintele: „*Fiți desăvârșiți precum Tatăl vostru cel ceresc desăvârșit este*” (Mt 5,48), Înaltpreasfinția sa a subliniat că tradiția ascetică, ce a dat un mare număr de sfinți, nu a apărut peste noapte, ci este rodul unui îndelungat proces de dezvoltare și rafinare a formelor și normelor. Trei sunt caracteristicile fundamentale ale asceticii creștine. În primul rând orice manifestare a ascetismului în Biserică are ca scop aducerea omului mai aproape de Dumnezeu, deci nu este un scop în sine precum *ἀπάθεια* în stoicism. În al doilea rând ascetica este parte integrantă a vieții duhovnicești având înrăurire atât asupra vieții fizice, cât și asupra celei duhovnicești. Opoziția de bază în tradiția ascetică creștină nu este între trup și suflet, nici între material și imaterial, precum în diferite sisteme dualiste (platonism, maniheism, gnosticism ș.a.), ci între viața *conformă trupului* (κατὰ σάρκα) și viața *conformă duhului* (cf. Rm 8,1-8). În al treilea rând trebuie subliniat aspectul eclesial al asceticii, deoarece nu poate fi ignorată experiența vie a Bisericii.

După o profundă expunere a voturilor monahale și prezentarea monahismului ca slujire în Biserică, Înaltpreasfințitul Hilarion a spus că numărul mănăstirilor în Rusia a depășit 800, dar nu toate au stareți cu experiență. Totodată a atras atenția că adesea voturile se iau în grabă, nu sunt asumate personal după un amplu proces

Pr. Conf. Dr. Nicolae Moșoiu

de reflecție însoțit și nu determinat de un duhovnic. Voturile monahale se depun pentru totdeauna, potrivit canoanelor monahul care renunță și se căsătorește, tot monah este considerat, dar un monah căzut în păcatul greu al desfrânării.

După excepționala expunere a Înaltreascăfințitului Hilarion, participanții au avut intervenții pe tema anunțată, mai mulți dintre ei afirmând că principala provocare la adresa mărturiei comune ortodoxe suntem chiar noi ortodocși, deoarece, cu toate că suntem în comuniune de credință și slujire, iubirea și colaborarea frățască lipsesc adesea. La sfârșit participanții străini au mulțumit călduros organizatorilor și au propus mai multe teme pentru viitoarea conferință, decizia urmând să fie luată în cadrul Comisiei sinodale.

Pr. Conf. Dr. Nicolae Moșoiu